DIN PREOCUPĂRILE ETNOFOLCLORICE ALE ASTREI

„Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român" şi-a înţeles încă de la întemeiere menirea sa în lupta pentru menţinerea, afirmarea şi perpetuarea elementelor definitorii ale unei naţiuni: limba, cultura în general, etnografia şi folclorul.

Preocupări însemnate în această direcţie au fost materializate prin crearea unei Biblioteci poporale care apărea sub auspiciile sale, organizarea, în cadrul muzeului propriu a unei secţii de etnografie şi folclor, nealterată, a comorilor creaţiei populare prin expoziţii, ateliere de profil şi alte activităţi specifice. Importanţa unui Muzeu istoric şi etnografic a fost înţeles de mulţi fruntaşi ai vieţii politice şi culturale româneşti dintre care amintim aici doar pe George Barițiu, care sublinia necesitatea intensificării cercetărilor de istorie, etnografice şi folclor şi a conservării patrimoniului naţional, pe Ioan Puşcariu şi pe Ion Pop-Reteganul cu al cărui volum „Povestiri din viaţa ţăranilor români" se inaugura biblioteca înfiinţată de Astra.

Expoziţiile cuprinzând piese tradiţionale ale creaţiei populare se organizau cu prilejul tuturor adunărilor generale ale Astrei cele mai reprezentative fiind răsplătite cu premii. Deşi poate părea bizar se acordau premii şi pentru copii cei mai bine îngrijiţi, mai curaţi şi mai cuminţi.

O astfel de expoziţie specializată pe „manufacturi femeieşti" era pregătită pentru adunarea generală a Astrei care urma să se ţină la Deva în 1874, oficiosul „Transilvania" comparând-o cu reuşita şi mult-lăudata expoziţie ce avusese loc în 1862 la Braşov. La expoziţia similară de la Haţeg (1891) se sublinia necesitatea ca „în viitor să se caute a se ţine expoziţiuni locale industriale şi agricole peste tot unde se ţine o adunare ...". Sfatul a fost urmat. La expoziţia cercuală de la Turdaş(1897) erau etalate peste 400 de piese din zona Orăştie iar în 1889 exponate haţegane se bucurau de aprecieri deosebite la expoziţia de la Făgăraş în timp ce, la Deva, în acelaşi an, mulţi creatori populari au fost răsplătiţi prin premiere. Tot expoziţii locale aveau loc în 1912 la Târnpa şi Nevoeş (azi Lunca). Mai mult, la adunarea de la Romoşel se hotăra (1901) să fie premiaţi nu numai creatorii populari ci şi cei mai buni pomicultori.

O expresie elocventă a înţelegerii importanţei păstrării şi perpetuării portului autentic o constituie desigur înfiinţarea atelierului de ţesături şi costume populare de la Orăştie în 1907, fiind rodul colaborării între despărţământul local al Astrei şi Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoara, sub preşedenţia Elenei Hossu-Login (soţia avocatului devean Francisc Hossu-Login apărător voluntar în procesul intentat memorandiştilor) şi având ca maestră de lucru pe Elena Barcianu. Prin străduania acestora şi a altor femei cu suflet românesc s-a ajuns ca la toate manifestările culturale organizate în zonă, purtarea costumului popular tradiţional să constituie o expresie a apartenenţei la neam şi la lupta pentru atingerea idealurilor sale.

Grup de fete din Corala „ASTRA" de la Orăştie

Tot pe linia păstrării gustului pentru frumosul tradiţional trebuie pusă înfiinţarea cursului de dantelărie la Tuştea (Haţeg) în 1915 sub îndrumarea Tiberiei Barcianu şi organizarea de cursuri locale pentru femei în satele Veţel, Almaşu Sec, Băcia, Buruene (azi Păuliş), Certeju de Sus, Cristur, Hărău, Nevoeş, Sântandrei, Simeria sat, Simeria Veche, Şoimuş şi Vălişoara.

Pentru susţinerea Muzeului istoric şi etnografic al Astrei au contribuit înafară de numeroşi particulari, cu sume mai modeste, băncile „Crişana" (Brad), „CORVINIANA"

Hunedoara) şi „Grăniţerul" (Dobra) cu peste 2000 coroane. Încetineala în adunarea exponatelor îl determină pe acelaşi George Bariţiu să sublinieze că obiectele preţioase se risipesc sau sunt adunate cu sârguinţă că obiectele preţioase se risipesc sau sunt adunate cu sârguinţă de străini: „E timpul suprem să ne îngrijim ca cel puţin o parte dintre aceste comori ale poporului nostru să la adăpostim în muzeul primei noastre instituţii culturale".

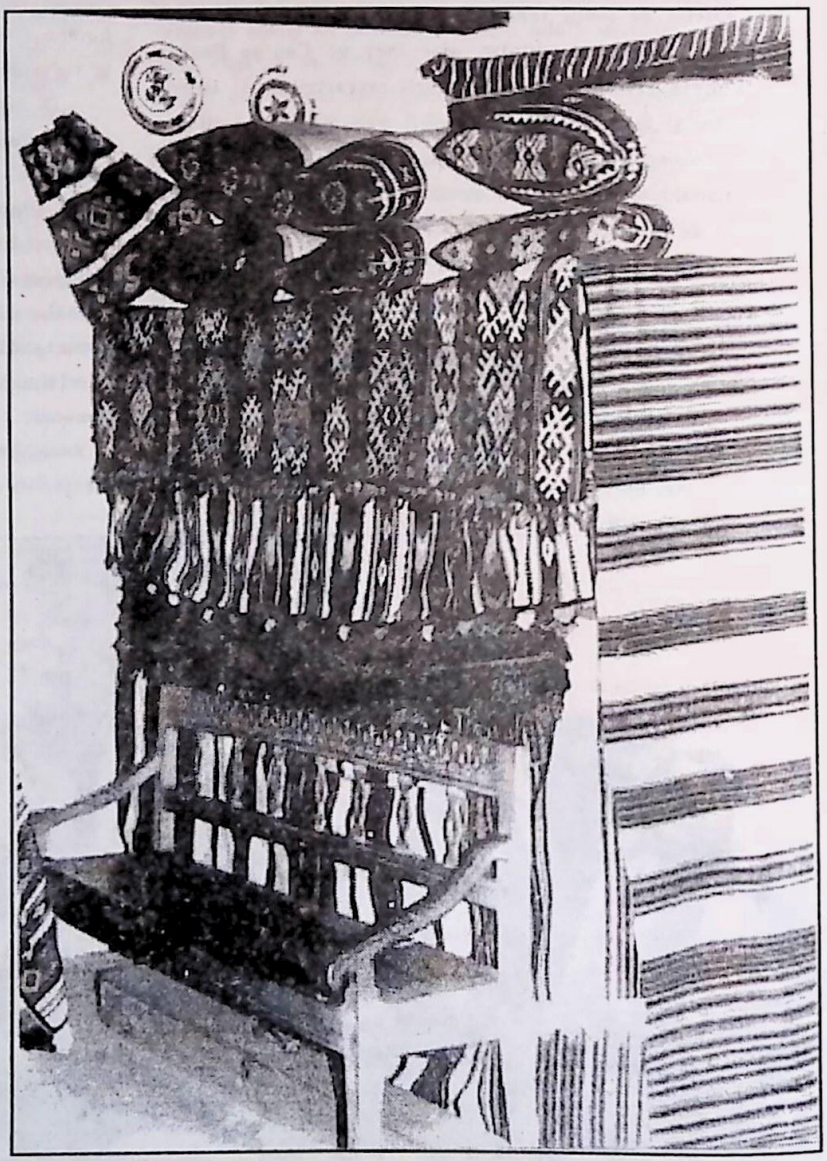
Dar Astra s-a îngrijit şi de păstrarea creaţiei noastre folclorice. A înfiinţat coruri, fanfare, formaţii de dansuri populare, a organizat şezători literare şi artistice. A iniţiat concursuri cu premii, instruirea unor conducători de formaţii artistice recrutaţi dintre intelectualii satelor. A iniţiat chiar instituirea unui premiu pentru culegeri de folclor (locul II a revenit lui Petre Bariţiu, fiul merelui cărturar, stabilit la Orăştie) acordarea unei burse pentru studierea „muzicii naţionale" pentru un tânăr care să ajungă compozitor şi culegător de melodii populare româneşti.

Toate iniţiativele Astrei pe plan central transilvănean au fost preluate cu deosebită receptivitate de reprezentanţii săi hunedoreni, fiind şi aceasta o dovadă a deplinei înţelegeri a importanţei păstrării şi perpetuării nealterate peste timp a tuturor formelor de manifestare a spiritualităţii populare româneşti.

Rodica ANDRUŞ
Muzeograf, Muzeul Civilizaţiei
Dacice şi Romane Deva

BIBLIOGRAFIE

1. C. Dragomir, Activitatea editorială la Sibiu, Sibiu, 1973
2. Pamfil Matei, Astra (1861-1951), Cluj-Napoca, 1986
3. V. Achim, Elena Hossu-Longin reprezentată de frunte a feminismului românesc în judeţul Hunedoara, în judeţul Hunedoara, în Sargeţia XIII
4. Ioan Lupaş, Înfiinţarea asociaţiunii şi conducătorii ei
5. Rodica Andruş, Câteva date privitoare la activitatea despărţămintelor hunedorene ale Astrei, în Sargeţia XVIII-XIX
6. gazeta Transilvaniei, 1891
7. Transilvania 1873, 1874, 1878, 1884, 1901, 1909, 1911, 1915, 1919, 1927, 1941.

Interior din Muzeul de etnografie – Orăştie